

Laïcisme i laïcitat

Dij, 17/01/2019 per Catalunya Religió

(Albert Batlle, Josep Maria Carbonell, Míriam Díez, Eugeni Gay, David Jou, Jordi López Camps, Margarita Mauri, Josep Miró i Ardèvol, Montserrat Serrallonga, Francesc Torralba - [La Vanguardia](#)) Encara són molts els que avui comparteixen la tradicional tesi del laïcisme més rònc que Déu no hauria d'existir i que tots els que continuen sent creients són l'exponent d'un sector de la població que encara no "s'ha emancipat del jou de la religió". Sentint-se hereus de les veus que, els segles passats, s'aixecaren en contra d'entendre la societat en termes religiosos, els partidaris del laïcisme són contraris a qualsevol manifestació religiosa en l'àmbit social. Volen que la religió quedi confinada a l'àmbit estrictament privat. Volen una societat laïcista, és a dir, una societat en què els creients no puguin demostrar amb pràctiques que ho són. El laïcisme, com diu el cardenal **Vidal i Barraquer**, és l'intent d'imposar la força d'una voluntat per sobre de moltes voluntats, perquè la societat és evidentment plural, no laica, i és aquest pluralisme el que cal reconèixer, en lloc de voler-lo censurar.

Enfront d'aquesta valoració negativa de la religió, la laïcitat, a diferència del laïcisme, demana un estat laic, un estat que, sense identificar-se amb cap religió concreta, estigui al servei d'una societat plural que no impedeixi les obres, les entitats i les associacions religioses, i reconegui la dimensió positiva del fet religiós i, en especial, les aportacions del cristianisme, que en nosaltres és, a més de fe, tradició i cultura. Aquesta laïcitat, que està en la base dels models d'aconfessionalitat dels estats, a diferència de les tesis laïcistes, incorpora tres idees bàsiques de relació entre les confessions religioses i els estats: el respecte i protecció de la llibertat religiosa, la separació entre estat i confessions religioses i, a més, la cooperació entre un i altre al servei de la societat.

Les societats modernes són societats seculares en què la religió ha perdut la força que va tenir en temps passats. Si tota la vida humana i les seves manifestacions giraven al voltant de la religió, fets polítics com la Revolució Francesa o crítiques a la religió com les de Karl Marx o Friedrich Nietzsche van anar gestant societats

menys religioses. A partir d'aquí, mentre uns es decanten per ressituar la religió dins la societat, sense donar-li el paper exclusiu que abans tenia, d'altres, més radicals, exigeixen que s'elimini de l'àmbit públic tot allò que es pugui considerar una manifestació o un símbol religiós. Reclamant un espai públic lliure de manifestacions religioses, s'intenta fer veure que la posició laïcista és una posició neutra quan, de fet, és l'expressió d'una ideologia, d'una manera de pensar.

El 2001 **Jürgen Habermas** va sorprendre el món començant a parlar de les societats postseculars. Habermas defensava que la religió té dret a fer-se escoltar i la democràcia té l'obligació d'escoltar-la en benefici de la política i de la societat. La seva tesi és innovadora perquè re coneix la gran aportació que la religió pot fer a la societat. I encara més, Habermas criticava que es tractés la religió com un tema privat negant-li veu en l'esfera pública perquè aquesta actitud atempta contra la igualtat.

En les tesis d'Habermas hi ha un doble encert. D'una banda, la constatació de tot allò de bo i convenient que la religió pot aportar a unes societats com les nostres, que hem de reconèixer que estan mancades de molts dels valors que la religió defensa. La història de la raó humana és la història d'una raó configurada per la religió i la defensa que aquesta religió ha fet dels valors que fonamenten l'humanisme. D'altra banda, Habermas reconeix el dret dels creients, un dret a la mateixa altura del dret dels que no creuen, a fer-se seu l'espai públic perquè, en tant que públic, és de tothom. Altrament, estariem tractant les persones de manera desigual. Però el reconeixement i l'acceptació d'aquesta igualtat només és el primer pas. L'espai públic ha de ser compartit i això exigeix la bona voluntat de totes les parts. Els creients han d'acceptar el pluralisme religiós i la laïcitat de l'Estat; per la seva banda, els no creients, no han de considerar les conviccions religioses com a irracionals o absurdes i han d'admetre que el punt de vista laïcista no és neutral. La societat postsecular ha de transitar pel camí d'un diàleg fructífer entre els que pensen diferent i reconèixer que uns i altres tenen el mateix dret a fer-se sentir i a manifestar-se en l'esfera pública. La tesi que un govern recte és el que mira, no per la majoria, sinó per tots els ciutadans, ja va ser considerada per Aristòtil. I és des d'aquest govern recte que s'ha de vetllar perquè l'espai públic pugui ser el lloc de manifestació de les creences religioses.